

Om Finnerne, deres ældste Sæde og Herkomst.

af

PETER FRIDERICH SUHM.

Ved Finner forstaaer jeg ingen andre her end de egentligen saa kaldte Finner, der beboe Stor-Hertugdømmet Finland, og staae under den Svenske Krone, saa og de der beboe Finmarken i Norge, og ære det Danske Scepter.

Plinius (*) er den ældste Skribent, som almindeligen holdes for at være den første, der nævner Finnerne. Hans Ord lyde nu omstunder saaledes: *Nec est minor (Scandinavia scilicet) opinione Feningia. Quidam hæc habitari ad Vistulam usque fluvium, a Sarmatis, Venedis, Sciris, Hiris tradunt.* Men da Harduinus selv maa tilstaae, at i alle gamle Codicibus findes Epigia, som de nyere egenmægtigen have forandret til Eningia, og siden sluttet at der burde staae Feningia, fordi de ey kiendte Epigia, saa spørges der, om de hertil have haft nogen Foye. Alle gamle Skribenter beskrive Finnerne, som et lidet berømt, og som et usfelt Folk; hvor skulde da Plinius komme til at opkalde et heelt Land efter dem, som var beboet af saa mange Folk, og ey engang nævne dem, nevnlig Finnerne, deriblant. Det tilstaaer jeg, at nogle af disse Folk, Sciri og Hiri, have formodentligen været beslagtede med Finnerne, og at Venedi, som nogle af deres Sprog slutte, vel og ere en Blanding af Finske og af Sarmatiske Folke-Arter, men Sarmaterne, som almindeligen holdes for at være blevne siden bekiendte under Navn af Slaver, ere derimod ganske skilte fra dem, som begges Sprog, det Slavoniske og det Finske, noksom viser, og desuden staaer jo min ovenmeldte Indvending endda i sin fulde Kraft: Hvorfor kalder Plinius ey snarere Landet efter nogen af de andre langt berømtre Folk? Intet er derfor rimeligere end Professor Schönings Meening (**), at det Navn Epigia eller Hippigia er giort af det fabelagtige Folk Hippopodes, som de Gamle kaldte sig ind at have Heste-Fødder, ventelig fordi fast alle Sarmatiske og Scythiske

(*) Ex editione Harduini in 4to. T. I. l. 4. p. 476.

(**) I det Kiøbenhavnste Selskabs Skrifter T. 9. p. 236.

Scythiske Folk vare næsten altid til Hest. Samme Omstændighed gav de gamle Græker Anledning til at smidde deres Centauri.

Tacitus (*) bliver da den ældste Skribent, der nævner Finnerne, og her ved afgaaer deres Ælde ey noget; thi der forløb i det højest kun tredive Aar imellem Tacitus og Plinius, og enhver seer lettelig, at det Finske Navn har maattet være langt ældre, førend det kunde blive bekiendt for Romerne. Taciti Ord ere disse: Peucinorum, Venedorumque & Fennorum nationes Germanis an Sarmatis ascribam, dubito. . . . Venedi quicquid inter Peucinos Fennosque silvarum ac montium erigitur, latrociniiis pererrant . . . Fennis mira feritas, fæda paupertas, non arma, non equi, non penates: victui herba, vestitui pelles, cubile humus. Sola in sagittis spes, quas inopia ferri ossibus asperant. Idemque venatus viros pariter ac feminas alit. Passim enim comitantur, partemque prædæ petunt. Nec aliud infantibus ferarum imbriumque suffugium, quam ut in aliquo ramorum nexu contegantur. Huc redeunt juvenes, hoc fenum receptaculum. Id beatius arbitrantur, quam ingemere agris, illaborare domibus, suas aliasque fortunas spe metuque versare. Securi adversus homines, securi adversus deos, rem difficillimam assecuti sunt, ut illis ne voto quidem opus sit. Cetera jam fabulosa. Det er klart af denne Beskrivelse, at Finnerne levede da ligesaa, ja langt elendigere, end den ene Green af dem, Lapper nevnlig, gjør nu omstunder. Men det viser tilligemed, at de have boet for sig selv, langt fra andre ophlyste Folk. Dog synes mig ey af Taciti Ord rimeligen at kunne slutte, at hans Meening har været, at de have boet saa langt Nord, som i Storhertugdømmet Finland. Thi foruden at hans Kundskab vel ey haver strakt sig saa langt imod Norden, og at paa de Egne maa, i Henseende til hans og de andre Romeres Kundskab, anvendes hans egne Ord: Cetera jam fabulosa; saa synes og de Folk, som han selv sætter Sønden for dem, ey at skyde dem saa langt Nord, hvortil kommer Ptolemæi Vidnesbyrd, som jeg strax herefter skal anføre. Peucini, som han siger og at kaldes Bastarner, og hvilke andre der imod gjøre til tvende adskilte Folk, strakte sig lige til Donau-Flodens Udlob i det sorte Hav, hvor den De Peuce laae; men hvor langt de have boet Nord paa, derom vides intet tilforladeligt, ey at tale om, at Grændserne imellem Folk, der vare saa ustadige, og vankede saa omkring, kunde aldrig være nøye bestemte. At Venedi røvede i Landet, som var biergigt og skovrigt, og som laae imellem Peuciner og Fenner, det bringer mig paa de Tanker, at de efter Taciti Begreb have beboet Polen fra de Carpathiske Bierge af Nord efter.

(*) Amstelodami 8vo. 1685. T. 2. Germ. p. 683-685.

nu Finnerne boede Norden for dem, saa synes de rimeligen at maae sættes i Boshynien og Litthauen. Og da det desuden er bekiendt, at Finnerne have faaet Navn af det Ord Fen, som i det gamle Nordiske, Islandske, eller Gothiske Spog, hvad man vil kalde det, betyder en Morads, saa tiener det og til at bekræfte den Sætning, at de da have beboet Boshynien og Litthauen, saasom bemeldte Lande ere fulde af Moradser. Vel sandt, at deres nærværende Bopæl, Stor-Hertugdømmet Finland, er og meget moradstigt, men paa denne Grund allene bør man ey i de Eider flotte dem saa langt Nord, da man ellers ingen anden rimelig Aarsag haver at forklare Tacitum saaledes. Hertil kommer, at de ovenmeldte Sciri og Hirri hos Plinium, som siden ofte nævnes hos Romerske og Græske Skribenter, have uden Tvivl enten været Beboere af Hirrien og Wirrien, tvende Landskaber i Estland, eller og af Karelen og Hirrien, og sølgelig da boet Norden for Finnerne, hvilke ved de andres Udvandring have derpaa bredet sig ud i de af dem tildeels forladte Lande, og som et ustridbart Folk søgt i Norden den Fred, som de ey kunde finde meere i Sønden, formedelst de mange Omtumlinger og Afvejlinger af de hist og did vandrende Folk. Maa skee og at Sciri og Hirri have da ogsaa boet længer Sønder paa end siden.

Ptolemæus (*), som skrev omtrent 50 Aar efter Tacitus, kalder dem Phinni, og vidner, at langs det Benediske Hav, nu Øster-Søen, boede i det Europæiske Sarmatien Venedi, nedentil Gythones, (de samme som af andre kaldes Gothen), derpaa Phinner, saa Bulanes, derefter Phrugundiones, og endelig Avarini ved Beirelens Udspring. Alle disse Folk synes han at sætte ved Beirelen, thi han siger, at Gythones boede ved Beirelen, det er at sige, paa dens Østre Side, thi man seer klartigen af ham, at han haver gjort Beirel-Strømmen til Grændsestuel imellem Germanien og Sarmatien. Naar man tager Land-Charter af Polen for sig, saa synes det at man maa sætte disse Ptolemæi Finner i det Landskab Masovien, hvilket bliver noget sydligere end formodentligen Taciti Fenni have boet, og langt meere mod Vesten. Heraf har man Grund til at slutte, at Ptolemæus har taget sit af ældre Skribenter, der have levet for Tacito, hvo veed hvor lange. Og da det er en bekiendt Sag, at alle Folkenes Udspring maa søges fra Asien, hvilket ligger langt Sønden for det Sted, hvor Finnerne nu boe, saa er det rimeligt, at Finnerne, som saa mange andre Nordiske Folk, ere gangne fra Chaldæa og Armenien Nord efter igiennem de Lande, som ligge imellem det Caspiske Hav og den sorte Søe; thi man finder, at alle Lande, der ligge i Europa Vesten for Hellesponten og Bosporus, have fra umindelig Tid af været besatte

(*) Ex edit. Bertii I. 3. c. 5. p. 84.

besatte med Folk af Græsk og Celtisk Herkomst, og med slet ingen af Finst eller dermed beslagted. Hvad er da rimeligere, end at Finnerne have siden trukket sig længere Nord paa; først beboet Lande, hvorom intet Vidnesbyrd findes hos nogen Skribent, fordi det gaaer saa langt tilbage i Tiden, siden boet i Masovien, derpaa i Litthauen, og endelig i Stor-Hertugdømmet Finland, søgende stedse de øde og ubeboede Lande, hvor de havde Rum nok for sig og Qvæg, efter deres omvankende Levemaade, og flyende de Egne og Lande, som ved de nærgrændsende Folkes Jord-dyrkning, og stadige Levemaade, bleve giorte dem for trange. Professor Schöningh haver desuden allerede anmerket, at Ptolemæus ofte beskriver Tingene og Folkenes Sæder saaledes, som de længe havde været for hans Tid, følgende herudi ældre Skribentenes Efterretninger, som han fandt for sig i det Alexandrinske Bibliothek, og hvoraf de fleeste havde levet i eller ved Alexandri Magni Tid, og de Græske Ptolemæers i Egypten. Ingen tvivler vel paa, at jo de nyere Geographi, som beskrive de inderste Deele af Asien og Africa, alt for ofte beskrive dem saaledes, som de have seet ud for hundrede ja to hundrede Aar siden, i Mangel af andre Efterretninger, da dog Tilstanden visselig ofte har siden meget forandret sig, helst iblant barbariske Folk, der tilligemed ere stridbare. Hertil kommer, at man ey finder, at Ptolemæus har giort store Rejser, allermindst noget langt Nord paa. Tacitus derimod levede i en offentlig Betiening i Rom, hvorhen da de beste Efterretninger, som paa de Tider kunde have, kom om bemeldte Lande; man seer derfor og, at han saa nøyagtigen haver beskrevet Germania, som ingen anden gammel Skribent. Romerne havde da megen Omgang med Sueverne, et Germanisk Folk, som igjen var deelt i mange Stammer, i Særdeleshed med Hermundurur, som de holdt Vennskab og dreve stor Handel med, og med Marcomaner og Qvader, som de førte store Krige med, hvilke tvende Folk boede i det nu værende Frankeland, Böhmen og Mähren. Nu er det mærkeligt, som jeg tilforn haver anført, at de kiendte Finnerne under det Navn, ligesom vi nu omstunder, og hvormed de ingentunde kalde sig selv, og hvilket Navns Udspring findes i vort gamle Sprog. Heraf maa man enten slutte, at det gamle Tydske haver end meere kommet overeens med vort gamle Sprog, end det nu værende Tydske med vort nye, hvilken Meening det gamle Sarske Sprog ey synes at imodsig, eller og at bemeldte Suevi have faaet dette Navn fra et længer mod Norden boende Folk, ventelig de berømte Gother, som vi forhen af Ptolemæo have seet, da at have boet op til Finnerne, og af hvilke samledes Bernstenen efter Pythæ Vidnesbyrd i de ældste Tider; ved hvilken Lejlighed, og den store Handel, som den forarsagede, det Finske Navn noksom kunde udsprede.

Vel kunde imod den Meening, at Finnerne have i gamle Dage boet saa langt Sønden paa, endnu gøres den Indvending, at Ptolemæus og Tacitus ved dem ey forstaae de egentlige Finner, men andre med dem beslægtede, som de derfor kaldte saa. Men hertil svarer jeg, at herved fastsættes paa en blot Mistanke just det som er tvivlst, at man har ingen Grund til at formode, at Tacitus og Ptolemæus have havt Efterretning om Stor-Hertugdømmet Finland, siden de ey med det mindste Ord have rørt derom, at man ey finder at det nogensinde har været brugeligt, at kalde alle med Finnerne beslægtede Folk med det almindelige Navn Finner, og endelig, at bemeldte Skribenter selv nævne med særdeles Navne adskillige Folk, hvis Sprog nu omstunder bevise, at de ere beslægtede med Finnerne, nemlig: Galindæ og Sudeni, hvis Navne igien findes i Galinder- og Sudauer-Land i Kongeriget Preussen, Carbones, hvorimod jeg troer, at hos Ptolemæus bør læses Curones, Hirri, hvis Navn igien findes i Hirrien i Elfland, og Sciri, som jeg meener igien at finde i Carelen, som af vore Forfædre og kaldtes Kyriala-Land; hvorvel jeg neppe troer, at Hirri og Sciri have fra de ældste Tider af boet saa langt Nord, men blevne i senere Tider, efterat saa mange af dem vare udgangne for at bestræbe det Romerske Herredømme, og de tilbageværende derved meget svækkede, nødte til, ligesom Finnerne selv, at vige længer Nord efter; thi i de Egne, hvor deres Navne nu findes, haver i de ældre Tider efter mine Tanker boet Gothiske Folk, hvorom jeg ey kand udførligen skrive i denne Afhandling. Navnet og Stedet, hvor Ptolemæus derimod sætter Galinder og Sudener, viser, at de, fra hans Tid af og til nu, have beboet samme Egn. Men dette kand ey tiene til Indvending imod Scirers og Hirrers længere Flotning Nord paa; thi den Romerske Historie taler om Scirers og Hirrers Udvandring, og nævner ey et Ord om Galinder og Sudener, som altsaa bleve siddende i Roe, dreve ey andre ud, og bleve ey heller uddrevne af andre.

Enhver seer lettelig af det foransførte, at min Meening er, at andre Folk end Finner have i ældre Tider beboet Stor-Hertugdømmet Finland, thi ingen falder vel paa de Tanker, at Finnerne have nogensinde beboet den hele Strækning Land fra Beipelen af til Nord-Cap. Hertil kommer, at man haver et utrykkeligt Vidnesbyrd, at i meget gamle Dage haver et gandske andet Folkelag end Finner beboet Finland. Dette Vidnesbyrd findes hos Autor til Fundin Noregur (*), som kun er et Stykke af den store Flateyar-Bog, der endda ligger utrykt. Vel sandt, at om Forfatteren til dette Stykke end er Are Frode, den ældste Jølandske Skribent, saa har han dog ey levet før i det 11 Seculo, i hvilket

(*) I Bjørners Nordiska Kempa-Dater, p. 1-3.

hvilken Henseende det kunde synes, at man ey ret burde slaae Tiid til hvad han beretter om Tjing, der have tildraget sig tusinde Aar for hans Tiid. Men hertil svarer jeg, at Are er en meget skionsom Skribent, der ey gierne antager urigtige og fabelagtige Tjing, at han allevegne har havt gamle Traditioner og Vers at gaae efter, at Tjingene smukt passe sig sammen, naar hans, Taciti og Ptolemæi Beretninger føyes til hinanden, og at det endelig altsammen kommer vel overeens med de Regler, hvorefter Folkene have udbredet sig, og med de rimelige Formodninger om den Bey, paa hvilken vore Forfædre ere komne ind i Norden, om hvilke tvende sidste Tjing jeg paa et andet Sted skal udførligere handle. I bemeldte Skrift siges da, at Forniotur var Konge i Jotland, som og kaldes Finland og Kvenland, hvilket ligger Osten for Hafs-Bothn, der gaaer imod Gandvyk, og af os kaldes Helsingia-Bothn. Bemeldte Forniotur havde tre Sønner, Hler, som vi kalde Aegi, Logi og Kari, som var Fader til Froste, der var Fader til Snær den gamle, hvis Son heed Thori. Han havde igien to Sønner, Nor og Gor, og en Dotter som heed Goe, hvilken blev bortstiaalet, hvorpaa hendes tvende Brødre Nor og Gor reiste ud med mange Folk for at lede efter hende, den første til Lands, og den sidste til Bands. Gor foer ud efter Havsbotnen til Alands-Havet, og saa videre indtil Danmark, hvor han fandt sine Frænder for sig paa Hlesley, der stammede fra den gamle Hler. Nor foer paa Skier af Kvenland, inden for Hafsbotnen, og traf paa Folk der kaldes Lapper, som boede bag ved Finmarken, og som vilde hindre hans Rejse, hvorfor han maatte stride med dem, og overvandt dem. Siden foer han Bester over Kiölen, og kom omsider til Tronhem, hvor han rundt omkring undertrang Landet, og nedfod sig der med sine Folk, og kaldte det efter sig Noreg. Det øvrige af disse Brødres Rejse og Historie kommer ey mit Forehavende ved.

Alf denne Tildragelse, som Torfæus (*) meener at have hændet i det første Seculo, og som ey vel kand sættes længere ned end i det andet, sees, at da boede der endnu af vore Nordiske Folks Forfædre Joter eller Gothe, og ingenlunde Finner i Stor-Hertugdømmet Finland, saa og, at det da ey hedte Finland og Kvenland, men Jotland. Og at herved virkeligen forstaaes Stor-Hertugdømmet Finland, og ey noget andet Land, det viser den hele Beskrivelse, thi Kvenland er det samme som Cajania, og kaldes dets Indvaanere nu Kvæner, og ere beslægtede med Finnerne, og just af dette Navn haver Adamus Bremenensis taget Anledning at søge Amazonerne i Norden, bedrager af Lydens Overeensstemmelse imellem Kvæner og Qvinder. Hafsbotn eller Helsingiabothn er den Botaniske Bugt; Gandvyk er det hvide Hav. Alands-Havet kiender enhver.

Siden

(*) Hist. Norv. pag. I. 1. 3. c. 23.

Siden Skribenten vidner, at Nor og Gor toge mange Folk med sig, saa er det rimeligt, at deres forrige Bopæl er derved blevet efterladt temmelig øde, og at det haver givet de Sonden fra kommende Finner desto bedre Rum og Lejlighed til at udbrede sig der, allerhelst de, udi de Eider i det mindste, ey vare synderlig stridbare. De faa af vor Slægt, som vare blevne tilbage, have da ventelig efterhaanden forladt Finland, og begivet sig til deres Frænder i de Nordiske Riger. Disse Forandringer ere rimeligen gangne for sig i det tredie Seculo; thi i det siette finder man, at Finnerne have allerede boet, hvor de siden stedse have opholdt sig, og endnu opholde sig.

Nogle have menet, at de Dværge, som forekomme i Saxo, Edda, og en Deel gamle Sögur, og som tilskrives baade List og Evoldom, og ofte forestilles som Fiender af Gotherne, have været Finnerne, og grunde de sig deels paa Finnernes lave Legems-Effekelse, og deels paa den Evoldom, som man fra gamle Eider af haver tilskrevet dem, og som de deels ogsaa have tilegnet sig selv. Skulde denne Meening være rigtig, da maatte man efter den slutte, at der var ført nogen Krig imellem dem og vore Forfædre, da de toge Finland i Besiddelse, hvilket vel ogsaa kand være.

Uf ovenmeldte Beskrivelse om Nors Fog sees dog, at da allerede have boet Lapper der, hvor de endnu boe, nemlig i det Svenske Lapland. Da nu Lapperne, som bekiendt, ere af een Herkomst med Finnerne, saa synes dette at være imod min Meening, og det at see heel underligt ud, at Nordiske Folk have boet midt imellem Lapper og Finner, saa at de første boede Norden for dem, og de sidste Sonden. For at besvare denne Indvending vil jeg begynde med at tilstaae, at jeg troer, at Skribentens Beretning er rigtig, at Lapper have allerede saa tilig boet i Lapland, men derfor paastaer jeg dog, at de ey fra førstningen af ere komne did igiennem Finland, som Sagernes nærværende Beskaffenhed kunde let bringe een til at troe, men derimod langs Fis-Havet og den hvide Søe, thi der boe nu omstunder mange Folk, som i Sprog komme overeens med Finnerne, hvilket man best kand see af Strahlenbergs Tabula Harmonica linguarum, (*) hvor Permecki der boe i Permia, Wogluwitzi i Ugoria, og et Slags Otkiakker ved Irtsch-Strømmen, have mange Ord tilfælles med Finnerne, hvilket endda bedre vilde skionnes, om man havde fuldstændige Ord-Bøger af disse Sprog, eller om Strahlenberg havde anvendt meere Nøyagtighed og Rigtighed i de af ham anførte Ord, som Gmelin og Müller vise, at han ofte ey har gjort, og som ogsaa maa tilstaaes at være en meget vanskelig Sag i Sprog, som man

(*) I hans Nord- und Ostliche Theil von Europa und Asia, ved p. 156.

ey forstaaer, og som desuden mangle Skrift; I hvilken Henseende man bør meere takke ham for det han haver gjort vel, end laste ham for det han haver gjort ilde. De af ham anførte Permecki ere de i den gamle Nordiske Historie saa berømte Biarmer; thi, hvorvel Permia ligger nu omstunder inde i Landet, saa haver det dog i gamle Dage strakt sig lige til Søen ved Dwina-Flodens Udlob. Naar man paa Chartet betragter disse Landes Beliggenhed, og tilligemed at Lapper boe i det Russiske Lapland, saa er det let at fatte, hvorledes de derfra kand være komne ind i det Svenske og Norske Lapmarken, saasom alle disse Lande grændse det ene til det andet. Om end ey andre rimelige Grunde vare, saa kunde denne Række af Lande, beboede af lutter med Finnerne beslegtede Folk, være nok til, efter det foranførte om vore Forfædres Bolig i Finland, for at bringe os til at troe, at disse Folk have udbredt sig fra Øster til Vester, og ey tværtimod. Men naar hertil legges, at alle Samoieder, og alle andre Ostiaker, ere rimelige, efter Legems Dannelsse, Sæder, Levemaade og Skikke at domme, ogsaa beslegtede med Finnerne, hvorvel man maa tilstaae, at deres Sprog haver hos Strahlenberg ingen stor Liighed med Finnernes, at Morduni, som boe i Nyschnigorod, Szeremissi, der boe i det Casanske, og Wotiakii Wiacka, ligne efter Strahlenberg ligeledes Finnerne meget i Sprog, saa at Finke Folk, at jeg nu saa skal kalde dem alle med et almindeligt Navn, boe ey allene ved Fis-Havet, men endog rundt omkring i det store Russiske Rige, saa tiener alt dette til at stadfæste den Gætning, at Lappernes Forfædre ere komne fra det saa kaldte store Tatarie, have udbredt sig langs ved Floderne, hvor de beste Græsgange findes, og endelig nedsat sig ved Fis-Havet, og den hyide Søe, hvorfra de siden ere komne ind i vor Norden, og have besat de Stæder længst borte mod Norden, saa og de Fiældstrækninger, som vore Forfædre enten endda ey havde naaet til, eller og ey skiotter om at nedlade sig paa. Og denne Lappernes Ankomst til vor Norden er uden Tvivl meget gammel.

Naar Tidens Længde og Landenes vidtloftige Strækning betragtes, maa man ey undre sig over den siden Lighed, som findes imellem Sprog af samme Folkesæd, men snarere at den endda er saa stor; hvorvel jeg tilstaaer, at denne ringe Lighed gjør ofte Beviset taget af Sprogene heel svagt og usikkert. Jeg maa derfor tilstaae, at jeg ey nær anseer det, jeg nu nylig haver skrevet, og det, som nu strax herefter forekommer, for ligesaa vist og sikkert, som det jeg i førstningen haver skrevet om Finnernes Fløining fra Sønden til Norden, og som grunder sig paa troværdige Skribenters Bidnesbryd, og paa Tingen selv, da man ey meere finder dem Sønder, men Nord paa. Men naar gyldige Beviser mangle, da maa man hielpe sig frem med Gætninger og Formodninger, det

beste man fand. For da at komme til Finnernes Herkomst, da er min Meening fortelig denne, at de stamme fra Huner eller Massageter; thi de ere ey Nordiske Folk, ey heller Slaver, sølgelig bliver Nord i Europa og Asia intet andet berømt Folk tilbage, som de fand stamme fra, end just Hunerne, med mindre man med den berømte Bayer vilde sige, at de stammede fra Scytherne, hvortil intet andet haver foranlediget ham, end fordi han ellers ey veed at finde Scytherne igien, da de dog ere efter mine Tanker let at finde i Slaverne, saafremt Scyther og Sarmater have været Brødre, hvorom paa et andet Sted. De gamle Skribenter sætte paa hin Side af det Caspiske Hav Massageter og Issedoner, og beskrive dem lige saa vilde og grove af Sæder, som Middelt-Alderen Huner og Tyrker, hvortil kommer, at disse sidste tvende Folk ere just udgangne fra de samme Lande, hvor de Gamle sige at de første have boet.

Ammianus Marcellinus (*) beskriver Hunerne saaledes: Hunnorum gens, monumentis veteribus leviter nota, ultra paludes Mæoticas glaciale oceanum accolens, omnem modum feritatis excedit. Ubi quoniam ab ipsis nascendi primitiis infantum ferro fulcantur altius genæ, ut pilorum vigor tempestivus emergens corrugatis cicatricibus hebetetur, senescunt imberbes absque ulla venustate, spadonibus similes: compactis omnes firmisque membris, & opimis cervicibus prodigiose deformes & pandi, ut bipedes existimes bestias, vel quales in conmarginandis pontibus effigiati stipites dolantur incompte in hominum figuras. Sic & in sua vita vili sunt asperi, ut neque igni, neque saporatis indigeant cibis, sed radicibus herbarum agrestium, & semicruda cujusvis pecoris carne vescantur, quam inter femora sua & eqvorum terga subsertam, foru calefaciunt brevi. Ædificiis nullis unquam tecti, sed hæc velut ab usu communi discreta sepulchra declinant. Nec enim apud eos vel arundine fastigiatum reperiri turgurium potest. Sed vagi montes peragrantes & silvas, pruinas, famem sitimque perferre ab incunabulis affuescunt Equis prope affixi duris quidem, sed deformibus, & muliebriter iisdem nonnunquam insidentes, funguntur muneribus consuetis Utque ad pernicitatem sunt leves & repentini, ita subito de industria dispersi vigeſcunt, & imposita acie cum cæde vasta discurrunt Nemo apud eos arat, nec frivam aliquando contingit. Omnes enim sine sedibus fixis absque lare vel lege aut ritu stabili dispalantur, semper fugientium similes, cum carpentis in quibus habitant, ubi conjuges tetra villis vestimenta contexunt. & coeunt cum maritis, & pariunt, & adusque pubertatem nutriunt pueros

Flexiloqui

(*) Ex edit. Valesii. Parisiis 4to. 1636. p. 435. l. 3r.

Flexiloqui & obscuri, nullius religionis vel superstitionis reverentia aliquando districti. Hvo kiender ikke igien i denne Beskrivelse Indvaanerne af det lille Tatarie, Mungalerne og Calmuckerne, der alle stamme fra de gamle Huner, hvilket De Guignes desuden haver beviist af Arabiske, Persiske, Tatariske og Chinesiske Skribenter udi sin lærde og meget mærkværdige Histoire des Huns. Naar og Ammiani Ord nose overvejes, saa kand ey heller nægtes, at jo stor Lighed findes i Legems Skikkelse og Højde imellem Huner, og Lapper, Samojeder, Ostiaker, hvilket, tilhobe taget med det forhen meldede, bringer mig paa de Tanke, at alle Finske Stægter stamme fra Massagerne, og ere Brødre til Huner, Mungaler og Calmucker; saa og at de, da de ginge Nord efter, deledede sig i to Høbe, hvoraf den ene, nemlig Finnerne, tilligemed de med dem beslægtede Folk, Esther, Letter, Liver, Curlænder, Semigaler, Samogeter, Litchauer og Preusser, udbredte sig først imod Vester i Europa, og fløttede siden længere Nord efter; Og den anden, nemlig Lapper, Samojeder, Ostiaker, Biarmer, og maaskee Qvæner og Careler, vendte sig lige imod Norden, følgende Biergene og Floderne indtil Jis-Havet, og udbredte sig siden mod Vester.

Jeg haver forhen meldet, at Finnerne gandske vist i det siette Seculo beboede Finland. Denne Sag kommer an paa Jornandes (*), som skriver saaledes om dem: Finni mitissimi, Scanzix cultoribus omnibus mitiores. Da nu denne Skribent skrev i Midten af det siette Seculo, saa er det rimeligt, at de have været der en Tid tilforn, og maaskee fra det tredie Seculo, som jeg forhen har sagt. At Jornandes her ved Fennos forstaaer Indvaanerne af Stor-Herrugdommet Finland, og ey de i Norge og Sverrig boende Finner og Lapper, det er meget rimeligt, siden han paa samme Sted nævner Crefennæ, qvi frumentorum non qværitant victum, sed carnibus ferarum atque avium vivunt, og som uden Tvivl er det samme Folk, der af Paulo Diacono (**), kaldes Scritobini, og af Procopio (***) Skriithipini, ventelig af at skrida, eller at løbe paa Skie, og hvis Beskrivelse hos dem begge, helst hos den sidste, tydeligen viser, at de ved dem have forstaaet Finlapperne.

§ 2

Eil

(*) Ex ed. Lindenbrogii, Hamburgi 4to. 1611. de rebus Geticis p. 82.

(**) ib. Hist. Long. l. 1. c. 5. p. 196.

(***) In de Bello Gothico l. 2. c. 15. p. 81. in Corpore Byzantino Tom. 2. ex edit. Veneta.

Til Slutning maa jeg melde, at endeel lærde Svenske, og deriblant Biörner, have meent, at Finnerne udspire fra de ti Israeltiske Stammer, som Salmanassar Kongen af Assyrien bortførte; men denne Meening, tilligemed alle de andre, bortsaider af sig selv, saafremt jeg har gjort min rimeligere, hvorför jeg ey her vil misbruge Læserens Taalmodighed med at igiendrive den.

Følgende maa jeg endnu erindre, navnlig at Finnerne ey selv kalde sig saaledes, hvorved det er rimeligt, at enhver gierne vil spørge hvordan de da kalde sig, hvortil jeg svarer, at de kalde sig paa deres eget Sprog: Suomalainen, og Landet Suomi, af Suo en Morads (*), saa at det Ord Fin, Finland, er kun en Oversættelse af det Navn, hvormed de kalde sig selv. Heri ligger en ny rimelig Formodning, at mange af de Folk, som jeg forhen haver henført til Finnerne, ogsaa virkelig høre til dem; thi det er klart, at Oprindelsen til Navnene af Samoieder, Samogeter, Semigaller, Sember eller Samland, er den samme.

(*) Juslenii Lexicon Fennicum p. 356. og 357.

